

سۇئال

بىز نىمىشقا پەقەت قۇرئانغىلا ئەگەشمەستىن ، پەيغەمبەر مۇھەممەدنىڭ سۈننىتىگىمۇ ئەگىشىشىمىز لازىم ؟ نىمىشقا مۇئەييەن بىر مەزھەپكە ئەگىشىشىمىز كىرەك ؟

تەپسىلى جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

بىرىنچى سۇئال ئىخلاسمەن ، ئەمەلىيەتچىل مۇسۇلمانغا غەلىتە ۋە كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغاندەك كۆرىنىدۇ . ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسلىرىنىڭ بىرى ئىكەنلىكى شۇنداق ئىنىق بولغان بىر نەرسە قانداق بولۇپ بەس-مۇنازىرە قىلىدىغان بىر مەسىلىگە ئايلىنىپ قالىدۇ ؟ بىراق سۇئال سورالغان بولغاچقا ، ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن ، سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنىڭ ئاساسلىرى ۋە پىرىنسىپلىرىنى ، ئۇنىڭغا ئەگىشىشنىڭ لازىملىقىنى ، ئۇنى رەت قىلغۇچىلارنىڭ ھۆكۈمىنى تەقدىم قىلىمىز . شۇنداق قىلىش ئارقىلىق ، شەكلەنگۈچىلەر ۋە ئۆزىنى [قۇرئانىيىن(قۇرئانچىلار)]دەپ ئاتىۋالغان ئازغۇن گۇرۇھلارغا-قۇرئان ئۇلاردىن ئادا-جۇدادۇر - رەددىيە بېرىمىز . خۇدا خالىسا بۇ بايانلار مەسىلىنىڭ ھەقىقىتىنى چۈشىنىشنى خالايدىغان ھەرقانداق كىشىگە پايدا ئېلىپ كېلىدۇ .

سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنىڭ ئىسپاتى

(1) قۇرئان سۈننۈتىنىڭ مۇھىملىقىنى سۆزلەيدۇ ، مەسىلەن:

(ئا) ئاللاھ دەيدۇ : **كىمكى ئاللاھ ئەلچىسىگە بويسۇنىدىكەن ئاللاھقا بويسۇنغان بولىدۇ . . .** [ئاياللار 4 : 80] ئاللاھ

پەيغەمبەرگە بويسۇنۇشنى ئۆزىگە بويسۇنۇشنىڭ بىر قىسمى دەپ سۈپەتلىدى . ئاندىن ئۇ ئۆزىگە بويسۇنۇش بىلەن پەيغەمبەرگە (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) بويسۇنۇشنى بىرلەشتۈردى : **ئى مۇئمىنلەر ! ئاللاھقا بويسۇنۇڭلار ھەمدە ئەلچىگە بويسۇنۇڭلار . . .** [نېسا(ئاياللار) 4 : 59]

(ب) ئاللاھ بىزنى پەيغەمبەرگە قارشىلىشىشتىن ئاگاھلاندۇرىدۇ ، ھەمدە ئۇنىڭغا ئىتائەتسىزلىك قىلغۇچىنى مەڭگۈلۈك دوزاخقا مەھكۇم قىلىدىغانلىقىنى بايان قىلىدۇ . ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ : **پەيغەمبەرنىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلغۇچىلار (دۇنياداچوڭ بىر) پىنتىگە يولۇقۇشتىن، يا (ئاخىرەتتە) قاتتىق بىر ئازابقا دۇچار بولۇشتىن قورقسۇن .** [نۇر 24 : 63]

(س) ئاللاھ پەيغەمبەرگە بويسۇنۇشنى بىر دىنىي بۇرۇچ قىلدى ؛ ھەمدە ئۇنىڭغا قارشىلىشىشنى مۇناپىقلىقنىڭ بىر بەلگىسى قىلدى : **(ئى مۇھەممەد!) پەرۋەردىگارنىڭ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار (يەنى مۇناپىقلار) ئۆز ئارىسىدىكى دەتالاشقا سېنى ھەكۈم چىقىرىشقا تەكلىپ قىلمىغىچە، ئاندىن سېنىڭ چىقارغان ھەكۈمىڭگە ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكى قىلچە غۇم بولسىمۇ يوقالمىغىچە ۋە**

ئۇلار پۈتۈنلەي بويسۇنمىغىچە ئىمان ئېيتقان بولمايدۇ . [نسا (ئاياللار) 4 : 65]

(د) ئاللاھ بەندىلىرىنى ئۆزىگە ۋە ئەلچىسىگە ئاۋاز قوشۇشقا بۇيرىدۇ : ئى مەنلەر! اللە ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى سىلەرنى تىرىلدۈرىدىغان (يەنى ئەبەدىي ھاياتقا ئېرىشتۈرىدىغان) ئىمانغا دەۋەت قىلسا، ئۇنىڭغا ئاۋاز قوشۇڭلار . . .

[ئەنفال (غەنمەتلەر) 8 : 24]

(ئې) ئاللاھ بەندىلىرىنى يەنە بارلىق ماجرالارنى ئۇنىڭ بىر تەرپ قىلىشىغا سۇنۇشقا بۇيرىدۇ : . . . ئەگەر سىلەر بىر شەيئەدە

ئىختىلاپ قىلىشىپ قالساڭلار، بۇ توغرىدا اللە غا ۋە پەيغەمبەرگە مۇراجىئەت قىلىڭلار . . . [نسا (ئاياللار) 4 : 59]

(2) سۈننەتنىڭ ئۆزى سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنى كۆرسىتىدۇ . مەسىلەن :

(ا) تىرمىزىي ئەبۇ رافىئى ۋە باشقىلاردىن نەقىل قىلدىكى ، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : مەن ، سىلەرنىڭ بىرىڭلارنىڭ مېنىڭ يوليورۇقلىرىمنى ياكى چەكلىمىلىرىمنى ئاڭلىغاندا ، كارۋىتىغا يۆلىنىپ تۇرۇپ :

مەن بۇنى قوبۇل قىلمايمەن ؛ بىز ھىچ ئۇنداق نەرسىنى ئاللاھنىڭ كىتابىدا بايقىمىدۇق . دىيىشىنى ، كۆرۈشنى خالىمايمەن . ئەبۇ

ئەيسا : بۇ سەھىيە ياخشى ھەدىس دىگەن . [سۈنەنى تىرمىزىي شاكىر نەشىرى ، 2663 - گە قاراڭ]

ئىرباد بىن سارىيە ، ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن ، نەقىل قىلدىكى ، پەيغەمبەر مۇنداق دىگەن : سىلەرنىڭ بىرىڭلار كارۋىتىغا يۆلەنگەن ھالدا ، ئاللاھ چەكلەنگەن نەرسىنى پەقەت قۇرئاندىلا بايان قىلىدۇ دەپ ئويلايدۇ ؛ مەن سىلەرگە دەي ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى ، مەن ئاگاھلاندىرغان ، بۇيرىغان ۋە چەكلەنگەن نەرسىلەر قۇرئاندىكى نەرسىگە ئوخشاش ياكى كۆپ . [ئەبۇ داۋۇت نەقىل قىلغان ، كىتاب ئەل خىراج ، ئىمارە ۋەل فەيئى]

(ب) ئەبۇ داۋۇت يەنە ، ئىرباد بىن سارىيە دىن نەقىل قىلدىكى ، « ئاللاھ ئەلچىسى بىر كۈنى بىزگە نامازدا ئىمام بولدى ، ئاندىن

ئۇ بىزگە بۇرۇلدى ھەمدە بىزگە قاتتىق ۋەز قىلدى . . . مېنىڭ سۈننىتىمگە (يولۇمغا) ۋە مېنىڭدىن كىيىنكى توغرىغا يىتەكلەنگەن

خەلىپىلەرنىڭ يولىغا دىققەت قىلىڭلار ، ئۇنىڭغا يېپىشىڭلار ھەمدە ئۇنى ئىزىق چىشىڭلار بىلەن چىك چىشلەڭلار . [سەھىيە

ئەبۇ داۋۇت ، كىتاب سۈنەن] .

(3) ئالىملارنىڭ ئورتاق قارىشى (ئىجمائى) سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنى دەلىللەيدۇ .

شافىئىي مۇنداق دىگەن : مەن ساھابىلار ھەمدە تەبىئىيىنلارنىڭ ئارىسىدا ئاللاھ ئەلچىسىدىن بىر ھەدىسنى نەقىل قىلىپ ، ئۇنى

قوبۇل قىلمىغان ، ئۇنىڭغا يېپىشمىغان ھەمدە ئۇنىڭ سۈننەتلىكىنى مۇقەررەلەشتۈرمىگەن بىرەرسىنى ئۇقمايمەن . كىمكى بۇ

يولدىن ئايرىلىدىكەن پەيغەمبەرنىڭ ھەمراھى ۋە ئۇلارغا ئەگەشكەن ئالىملارنىڭ يولىدىن ئايرىلغان بولىدۇ ، ھەمدە نادانلارنىڭ

بىرى دەپ قارىلىدۇ .

(4) ئەقىل سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنى كۆرسىتىدۇ .

پەيغەمبەرنىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكى بىزنىڭ ئۇ دىگەن ھەربىر نەرسىگە ئىشىنىشىمىز كىرەكلىكىنى ھەمدە ئۇ بەرگەن ھەر

بىر بۇيرۇققا بويسۇنىشىمىز كىرەكلىكىنى ئۇقتۇرىدۇ . ئەلۋەتتە ، ئۇ قۇرئاندىكى نەرسىلەردىن زىيادە بۇيرۇقلارنى بەردى ۋە

ئىشلارنى خەۋەر قىلدى . سۈننەت بىلەن قۇرئاننىڭ ئارىسىنى ئايرىۋېتىش ، ئۇنىڭغا يېپىشىشنىڭ لازىملىقى ھەمدە ئۇنىڭغا ئاۋاز

قوشۇشتا ئۇ ئىككىسىنىڭ ئارىسىنى ئايرىۋېتىش بولسا توغرا بولمىغان ئايرىۋېتىش . ئۇ بىزگە دىگەن نەرسىگە ئىشىنىشىمىز ،

ھەمدە ئۇنىڭ كۆرسەتمىلىرىگە بويسۇنىشىمىز ۋاجىپ .

سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنى ئىنكار قىلغۇچىلارنىڭ ھۆكۈمى بولسا ئۇلار كاپىرلار ، چۈنكى ئۇلار دىننىڭ ھەممىگە مەلۇم بولغان ھەمدە ئىنكار قىلغىلى بولمايدىغان قىسمىنى ئىنكار قىلدى ۋە رەت قىلدى .

سىزنىڭ ئىككىنچى سۇئالىڭىز ، مۇسۇلمان مۇئەييەن بىر مەزھەپكە ئەگىشىشى تەلەپ قىلىنمايدۇ . يوق دىگەن مەسىلىگە كەلسەك ، جاۋاب – ئۇنىڭ لازىمى يوق . ھەر بىر ئادەتتىكى مۇسۇلمانغا نىسبەتەن ، ئۇنىڭ مەزھىپى بولسا ئۇنىڭ فەتىۋاچىسىنىڭ ياكى دىنى ئىشلاردا مەسئەلەھەت سورايدىغان ئالىمنىڭ مەزھىپى بولىدۇ ؛ ئۇ ئۆزى ئىشىنىدىغان ، تەقۋا ئالىملاردىن فەتىۋا سورىشى كىرەك . ئەگەر بىر كىشىدە قايسى دەلىل ۋە قاراشلارنىڭ كۈچلۈك كىلىكىنى بىلەلەيدىغان يىتەرلىك بىلىم بولسا ، ئۇنداقتا ئۇ قۇرئان ۋە سۈننەتتىن ئەڭ كۈچلۈك دەلىلگە ئىگە بولغان قاراشلارغا ئەگىشىشى كىرەك . مۇسۇلمان مەشھۇر تۆت مەزھەپنىڭ بىرىگە ئەگەشسە بولىدۇ ، شەرىت ، ئەگەر ئۇ مەلۇم بىر مەسىلىدىكى ھەقىقەتنىڭ باشقا بىر مەزھەپتە ئىكەنلىكىنى چۈشەنسە ، بۇ ھالدا ئۇ ئۆزىنىڭ مەزھىپىنىڭ قارىشىنى بىر ياققا قايرىپ قويۇپ ھەقىقەتكە ئەگىشىشى كىرەك . مۇسۇلماننىڭ نىشانى قۇرئان ۋە سۈننەت ئاساسىدىكى ھەقىقەتكە ئەگىشىش . فىقھى مەزھەپلىرى بولسا پەقەتلا قۇرئان ۋە سۈننەت ئاساسىدىكى ئەھكاملارنى بىلىشنىڭ يوللىرى بولۇپ ، قۇرئان ۋە سۈننەت ئەمەس .

بىز ئاللاھتىن بىزگە ھەقىقەتنى كۆرسىتىشىنى ھەمدە ئۇنىڭغا ئەگىشىشكە ياردەم قىلىشىنى ، ھەمدە بىزگە ناھەقىقەتنى (باتىلنى) كۆرسىتىشىنى ۋە ئۇنىڭدىن ساقلىنىشىمىزغا ياردەم قىلىشىنى سورايمىز . ئاللاھ پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەدنى تەرىپلىسۇن .

پېشىۋا مۇھەممەد سالىھ مۇنەججىد